Päällystöliitto ry.
Befälsförbundet rf.

Lausunto

27.3.2017

Eduskunta
Puolustusvaliokunta

Puolustusvaliokunnasta 20.3.2017 Päällystöliitto ry:lle osoitettu pyyntö asiantuntijakuulemisesta ja kirjallista asiantuntijalausunnosta: HE 94/2016 vp.

PÄÄLLYSTÖLIITTO RY: N LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSEEN PUOLUSTUSVOIMISTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Ammattisotilaiden osallistuminen kansainvälisen toiminnan tehtäviin on perustuttava vapaaehtoisuuteen. Tällöin henkilöstö on varmuudella sitoutunut, valmistautunut toimintaan ja organisaation toiminnasta saadaan paras tulos esiin. Vapaaehtoisuudella vähennetään merkittävästi henkilöstön osallistumista rajoittavia sosiaalisia haittoja. Kansainvälisten joukkojen toiminta edellyttää rekrytoitavaksi toimintaan sitoutuneita reserviläisiä, jotka olisivat vapaaehtoisia. Samaa periaatetta tulee noudattaa myös puolustusvoimien ammattisotilaisiin.

Mikäli kuitenkin puolustusvoimat voisi jatkossa määrätä henkilöstönsä osallistumaan ulkomaan tehtäviin yksipuolisesti, lakivalmistelussa on otettava kantaa siihen, onko ammattisotilaalla oikeus pidättäytyä näistä tehtävistä esimerkiksi painavien sosiaalisten syiden johdosta ja ilman pelkoa sotilaskurinpidollisista seuraamuksista. Lisäksi valmistelussa on otettava kantaa siihen, onko ammattisotilaalla oikeus pidättäytyä osallistumasta kansainvälisiin tehtäviin työturvallisuuslain 23 §:n nojalla, jos ammattisotilas arvioi tehtävistä aiheutuvan vakavaa vaaraa hänen hengelle tai terveydelle.

Kotimaan tehtävien sopimusmääräykset ja tehtävänkuvaukset eivät pääsääntöisesti sovellu sotilaallisen avun antamisen kansainvälisiin tehtäviin. Puolustusministeriö ja henkilöstöjärjestöt ovat aloitteet neuvottelut lakiehdotuksen sisältämien kansainvälisten tehtävien palvelussuhteen ehdoista. Puolustusministeriö esittää, että työnantaja vahvistaa tehtävästä maksettavan kokonaiskorvauksen. Päällystöliitto ry:n näkemyksen mukaan tämä esitys on hyväksyttävissä vain siinä tapauksessa, että palkkaus ja muut palvelussuhteen ehdot perustuvat neuvotteluprosessissa saavutettuun tulokseen. Henkilöstöjärjestöt ovat valmiita osittain luopumaan virkamiesten työajan laskentaa ja työaikakirjanpitoa koskevista vaatimuksista, vuorokautisista ja viikoittaisista lepoajoista, ylityörajoista ja työajan tasoitusjärjestelmistä sekä matkakustannusten korvaamisesta tehdyistä virkaehtosopimusmääräyksistä. Päällystöliitto ry:n näkemyksen mukaan palvelussuhteen ehdoista tulisi saada sopimus aikaiseksi ennen lakien vahvistamista.

Lakiesityksen perusteella on oletettavaa, että jatkossa ammattisotilaat saattavat joutua virkatehtävissään sellaisiin voimankäyttötilanteisiin, jotka sisältävät henkilökohtaisen aseenkäytön lisäksi myös sotavarustein tapahtuvaa asevoiman käyttöä. Kansainväliseen toimintaan osallistuvan puolustusvoimien henkilöstöön sovellettaisiin lakia tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, joka parantaa merkittävästi henkilöstön tapaturmaturvaa. Lakivalmistelussa tulisi huolehtia myös työnantajan velvollisuudesta antaa ammattisotilaille takeet oikeusturva- ja vastuuvakuutuksesta. Sekin on oletettavaa, että voimankäyttötilanteita ja itsepuolustusoikeutta joudutaan jatkossa harkitsemaan myös rikosoikeudellisesti eikä esimerkiksi henkilöiden itseottamia vakuutuksia lähtökohtaisesti sovelleta ulkomaanpalveluksessa.

Lakivalmistelussa työantajalle on sisällytettävä velvollisuus huolehtia kaikista kansainväliseen operaation edellyttämistä ammattisotilaiden matkustusasiakirjoista sekä tarvittavista terveystarkastuksista, lääkäritasoisista tutkimuksista ja rokotuksista, joita tavalliselta suomalaiselta työssäkävijältä ei edellytetä.

Sakari Vuorenmaa
Puheenjohtaja

Marko Jalkanen
Pääluottamusmies